

HÉLÈNE CIXOUS'UN GÜÇ KAVRAMI VE BECERİKLİ HELEN

Gökşen Aras*

Özet

Arnold Bennett'in *Becerikli Helen*'i (1910), romanın başlıca figürü olan Helen Rathbone ile hayatında olan üç kişinin - üvey amcası James, Emanuel ve Dean arasında geçen olaylar ve özellikle baskı ve boyun eğmeye dayalı güç ilişkileri çerçevesinde incelenir. Bu bağlamda, romanın Cixous'un "Güç" kavramı açısından incelenmesi yerinde olacaktır. Cixous, "Güç" kavramını "İyi Güç" ve "Kötü Güç" arasında bir ayırım yaparak açıklamıştır. Örneğin, "iyi güç, yaratıcı ve yapıcı olan kadınsı dünyayı şekillendirmektedir" (Tong, 1989: 100-1). "Bireysel ve narsistik tatmin arayan, başkalarına devamlı hükmetmek isteyen ise negatif ya da kötü güçtür" (Moi, 1990: 124-5). *Helen*, romanda, özellikle amcasına her istediğini yaptırmaya çalışmakta, bu nedenle tüm ilişkileri irade savaşına dönüşmektedir. Bu makalenin amacı, Helen'in üvey amcası James ve diğer erkek karakterler Emanuel ve Dean ile olan ilişkilerini Cixous'un "Güç" kavramı açısından incelemektir.

Anahtar sözcükler: *Becerikli Helen*, Arnold Bennett, Cixous, Güç kavramı, İyi Güç, Kötü Güç.

Abstract

Arnold Bennett's *Helen with the High Hand* (1910) has been analyzed mainly within the framework of Helen Rathbone's power relations with three persons (step uncle James, Emanuel and Dean), based on domination and submission. In this respect, it is useful to refer to Cixous' "Power" concept in which Cixous makes a distinction between good power "Power to," and bad power "Power Over." To

* Dr. Atılım Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı.

illustrate, “power to characterizes the feminine world that is constructive ...” (Tong, 1989: 100-1). By contrast, “the kind of power that is the will for supremacy, the thirst for individual and narcissistic satisfaction... is always a power over others ...” (Moi, 1990: 124-5). In the novel, Helen tries to make her uncle do whatever she wants, thus, all their relationships turn into a battle of wills. The aim of this paper is to analyse the relationships between Helen and her step uncle James, and the other male characters Emanuel and Dean with respect to Cixous’ “Power” concept.

Key words: *Helen with the High Hand, Arnold Bennett, Cixous, Power concept, Power to, Power over*

Potteries’de doğan bir yazar olarak Arnold Bennett, net ve gerçekçi bir şekilde kendisinin de bir parçası olduğu kırsal kesimi anlatır, bu arada mizah katmayı da unutmaz. Kusurları, hataları, ihaneti, garezkarlığı hoşgörüsü karşılar ve hayatı trajik ve komik yönleriyle, *Becerikli Helen*’de olduğu gibi, yaşayan ve gerçek insanlarla betimler. (Swinnerton, 1961: 21-22).

Arnold Bennett, romanlarında, doğup büyüdüğü Beş Kasabalar’daki hayatlarla ilgilenirken, kadın ve erkeğin kişiliklerini oluşturan esas faktör olan çevreye de büyük önem verir. Bu nedenle, Helen, amcası ve yaşadıkları, buldukları çevreleri göz ardı edilmeden incelenmelidir. Bu bağlamda, *The Human Machine (İnsan Makinesi)* (1909) adlı eserinde Bennett, tüm bireylerin, kendilerinden çok, çevrelerinin bir parçası olduğuna dikkat çeker: “evrim süreci düzgün bir şekilde devam etmektedir ... Birey annesinin ve çevresinin bir sonucudur ...” (*İnsan Makinesi*; 1913: 21, 13). Orta sınıftan gelen ve yoksullukla mücadele eden Bennett de ailesinin ve çevresinin bir ürünüdür: “çok yoksul ve zor bir hayat yaşamıştır... haksızlık yüzleşilmesi ve kabul edilmesi gereken büyük bir gerçekliktir...” (Allen, 1948: 31). Bennett, çoğunlukla para ile oldukça meşgul olan orta sınıf insanını tanımlar. Kişilikleri çevreleri tarafından kalıplanmış Helen ve üvey amcası da inatçı ve öfkeli bir tutumla para ve mal mülk ile meşguldürler. Yoksulluk korkusu ve başarısızlık *Becerikli Helen*’de romanın ana temasını oluşturmaktadır. Helen ve üvey amcası, para konusunda çok tartışır ve güç ilişkilerinin temeli de aslında paraya dayanmaktadır. Bu bağlamda, Fransız feminist kuramcılardan Hélène Cixous’dan bahsetmek yerinde olacaktır. Cixous, erkek egemenliğine meydan okumak için ataerkil dil ve otoriteye karşı çıkmaktadır. Cixous’a göre, kadın dili ya da söylemi, tamamen erkek imgelerinden arındırılmış olmalıdır. Cixous, “Annenin Sesi” kavramı ile birlikte, kadının Sembolik Düzenin (Baba’nın Kanunu) dışında olması gerektiğini savunur. (Guerin, 1992: 200).

Laugh of the Medusa (Medusa’nın Kahkahası) adlı kitabında ise Cixous, “kadının kendisini yazması gerektiğini” belirtir (1989: 1092). Cixous, mevcut erkek söyleminin ötesine geçebilmek için, kadın vücudu ve

cinselliğinin metin içinde anlatılmasını vurgulamaktadır. Bu nedenle, kadını “*bastırılmış kadınsılığın, dil içinde, neşeli, sınırları aşarcasına uçarak geri geldiği, erkek söylemini bozan ve meydan okuyan bir metin gibi tanımlar*” (Leitch, 2001: 2050-1). Cixous, dişil yazını zengin ve çok sesli kabul eder ve ataerkil düzende ancak dişil yazın ile mücadele edilebileceğine inanır.

Cixous'un “Sorties” adlı eserinde kavramlar “*Aktiflik/Pasiflik, Güneş/Ay, Gece/Gündüz, Baba/Anne, Kafa/Kalp ... gibi ikili karşıtlıklarla verilmiştir*” (Lodge, 1995: 287). Cixous, ikili karşıtlıklar hiyerarşisine karşı çıkma konusunda Kristeva ve Irigaray ile aynı düşüncededir. İlk terimin olumlu, ikinci terimin olumsuz kavramlarla nitelendiği Erkek/Kadın ikili zıtlığı ise en yaygın ve tehlikeli ideolojilerden biridir; aynı zamanda baskın, aktif erkek ve boyun eğen pasif kadın ikilemini yansıtmaktadır. Karşıtlıklardan birinin üstün tutulması her zaman bir sorun olduğu için, erkek kadın arasındaki karşıtlığı önemsemeksizin bu ikili zıtlığı tersine çevirmenin üstünlüğü değil; sadece farklılığı ortaya koyduğunu ve koyması gerektiğini belirten Cixous, aslında kadını bu zıtlığı ve ataerkil otoriteyi yıkacak yaşam gücü ve enerji kaynağı olarak tanımlamaktadır.

Becerikli Helen' de sosyal ve ekonomik faktörlerin şekillendirdiği güç ilişkilerine bağlı kadın erkek ilişkileri, özellikle James ve Helen arasındaki ilişki esas alınarak incelenmiştir. *Becerikli Helen* romanında Helen, amcasına istediği herşeyi yaptırır, aynı zamanda amca da, üvey yeğenine küçük oyunlar oynamaktan geri kalmaz. Fakat amcanın gücü Helen'inki kadar etkili değildir. Bu bağlamda, Cixous “*Güç*” kavramını açıklarken, “*İyi Güç*” ve “*Kötü Güç*” arasında da bir ayırım yapmıştır. Örneğin, “*iyi güç, yaratıcı ve yapıcı olan kadınsı dünyayı şekillendirmektedir*” (Tong, 1989: 100-1). “*Bireysel ve narsistik tatmin arayan, başkalarına devamlı hükmetmek isteyen ise negatif ya da kötü güçtür*” (Moi, 1990: 124-5). Bu nedenle, “*İyi Güç*” kadınlara ithaf edilirken, yıkıcı olan “*Kötü Güç*” ise baskıya dayalı erkek dünyasının simgesi kabul edilmiştir (Tong, 1989:100-101). Her ne kadar değişen ideolojilerle, farklı zaman ve mekanlarda erkek ve kadına farklı roller tayin edilse de, genel yargı, cinsler arasındaki farklılığın erkeğin kadına üstünlüğü şeklinde olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, *Becerikli Helen* romanında bu durum biraz farklıdır .

Cinsel arzularını bastırmayan Helen, Bennett'in diğer kadın kahramanları gibi “*çok rahat ve değişkendir*” (Young, 1975: 18). Net olarak anlaşılmaktadır ki, Helen ve kişiliği, çevresi ve çevresini saran insanların bir neticesidir. Her şeye rağmen, James, Helen ve diğerleri toplumun geleneksel ve yerleşik evlilik hayatını benimserler. Bununla beraber, kendine güvenen ve güçlü bir karaktere sahip Helen, daha kısıtlı maddi imkanlara sahip

olmasına rağmen çok önceden sevdiği ve arzuladığı adamla evlenir; yine de, Bennett'in kadın için biçtiği tek ve doğru role bürünür.

Bu bağlamda, Bennett'in *Our Women (Bizim Kadınlarımız)* (1920) adlı eserinden bahsetmek yerinde olacaktır: Bennett, "her iki cinsiyetin de farklı ve birbirini tamamlayan agresif/şefkatli, rasyonel/rasyonel olmayan, v.b. psikolojileri olduğunu; insanda duygu ve aklın bulunduğunu ve bunların hangisinin diğerine üstünlüğü olduğunu cevabının bulunamayacağını" söylemektedir (1920:117-120). Yine aynı eserinde, kadının erkeğe göre ikinci sınıf ve güçsüz pozisyonunu, ve kadınların hiçbir zaman erkekler gibi artistik ve bilimsel başarılar kazanamayacaklarını, baskı altına alınmaktan hoşlandıklarını itiraf ederek, kendi içinde kadına karşı ne denli tutarsız bir tutum izlediğini göstermektedir. (1920:112-116). Bennett'in ideal kadın anlayışının vurgulandığı bu eserde, kadını "domestik makinenin doğal yaratıkları diye tanımlar, ve tek görevlerinin, erkeğin yorgun beynini rahatlatmak" olduğunu belirtir (1920: 56-73). *Journalism for Women (Kadınlar için Gazetecilik)* adlı kitabında, Bennett kadınları birey olarak değil de bir "cins" olarak tanımlar ve sadece fiziksel olarak değil, entellektüel anlamda da eksikliklerini, ve zayıflıklarını fark ederek güvenli evlerinde oturmalarını ister (2005: 6,9). Helen tüm domestik görevlerini yerine getirir: yemek yapar, hizmetçileri, evi ve muhasebeyi idare eder. Tüm bunları maddi olarak daha iyi ve rahat bir yaşam sürebilmek için yapar. Bu nedenle, Helen, Bennett'in feminizm anlayışına da uyar: Bennett' e göre "modern feminizmin temeli para arzusunun dayanır ve özgürlük ancak ekonomik özgürlükle birleşirse gerçek olur" (Squires, 1990: 136,162).

Bennett'in kadın konusunda ne kadar tutarsız olduğu, kadının aynı zamanda ilerleme gösterdiğine de inanmasıyla bir kez daha görülmektedir: "istikrar sağlanıncaya kadar da ilerlemeye devam edecektir, fakat bu ilerleme, asla savaşız elde edilmemiştir, bu savaş da daima sürecektir" (Squillace, 1977: 100). Bu çerçevede, *Becerikli Helen*, ataerkil bir toplumdaki kadının tecrübesini ve kadın erkek arasında sürüp giden bu savaşı yansıtmaktadır. Bu bağlamda, iki güçlü ve inatçı insanın: Helen ve amcasının karakter mücadelesinin Cixous'un "Güç" kavramı ile incelenmesi uygundur.

Tüm bu kavramlar ışığında, *Becerikli Helen*, zeki ve genç yeğen Helen Rathbone'un yaşlı, tamahkar Mr. James Ollerenshaw'un evine yerleşmesiyle başlayan karakter ve güç mücadelesini yansıtmaktadır. Romanda, güç kavramı, bireyleri ve yaşadıkları toplumu ve aralarındaki ilişkileri şekillendiren temel bir belirleyicidir. Güç, bireylerin davranışlarının nedenlerinin açıklandığı temel bir öğedir. Bu nedenle roman, Cixous'un güç kavramının uygulanması için elverişlidir. Romanda, para, mal mülk aynı

zamanda gücün de simgesidir; bu nedenle önemi büyüktür. Ancak, romandaki güç yıkıcı değil; üvey yeğenin ve amcanın, kendilerini birer birey ve özne olarak oluşturmak, sosyal ve ekonomik güçlüklerin üstesinden gelmek, birbirleri üzerinde galibiyet kurmak ve birbirlerine istediklerini yaptırmak için karşılıklı oynadıkları oyunlar formatındadır. Bennett'e göre, *"beyinlerimiz bazı faydalı oyunları oynayabilecek kapasitededir ve eğer beyinlerimizi bu hileleri yapmaya zorlamazsak, acı çekeceğiz"* (*İnsan Makinesi*; 1913:4). Kadına ithaf edilen pozitif ya da *"İyi Güç"* kavramı Helen'e de uygundur. *"İyi Güç"* için mücadele eden tek kişi Helen değildir, James de bir erkek olarak Helen'e üstünlük kurmak için güçlü olmak istemektedir. Çoğunlukla Helen, bazen de James tarafından sahip olunan güç, kışkırtıcı ve alaycıdır. Güç ilişkisini anlayabilmek için öncelikle Helen karakteri incelenmelidir. Amcasının erkek kimliğine zarar vermeye çalışan, ekonomik, cinsel ve duygusal özgürlüğü için mücadele eden Helen, romanın en başından beri ne kadar kararlı olduğunu göstermektedir: *"özgür ve umursamaz tavrından anlaşılacağı üzere bu genç kadın, bir şey yapmaya karar verdiğinde başkalarının kaprisleri yüzünden bu kararından hiçbir şekilde vazgeçmeyecek türden biridir"* (6). Ayrıca, seçimlerinde de özgürdür: taraçanın en güneyindeki banka oturmaya karar verir: *"fikrimi değiştirmek saçmalık olur. O sıraya oturmaya niyetliyim ve neden oturmayayım"* diyebilecek kadar da kararlıdır (6). Romanın en başında, James bankın bir köşesinde, Helen de diğer köşesinde ve sanki bir terazi üstündeymiş gibi otururlar, bu nedenle, ikili karşıtlık değil, ama doğrusal bir uzlaşma var gibi görülür. Bununla birlikte, Helen özgürdür, çünkü parasını da kazanmaktadır: *"kendi geçimini sağlayan ve tüm kabullenilmiş davranış kurallarını mantığının mahkemesine getirip onları yargulamaya zorlayan bir genç kızdır"* (4). Bu çerçevede, Helen, Bennett'in güçlü ve özgür kadın imajına uymaktadır: *"ilk olarak olgundur ... ikinci ve üçüncüsü, her şey ile ilgili olarak fikirleri vardır ve her konuda konuşmaya hazırdır ... dördüncü ve sonuncusu kendinden çok emindir"* (*Bizim Kadınlarımız*; 1920: 144-145).

Bir kadının özerkliğini kazanmak üzere mücadele ettiği cinsiyet kavramı da romanda açık bir şekilde görülmektedir. Cixous'a göre, erkek egemenliğinin temel alındığı ikili karşıtlıklar düşünüldüğünde, bunların tümünün kadın erkek ikileminden ortaya çıktığı açıktır. Diğer bir deyişle, cinsiyet, tüm güç yapılarının temel düzenleyicisidir. Bu bağlamda Kate Millett, *"kadın erkek ilişkilerinin tüm güç ilişkilerinin paradigması olduğunu"* belirtir (qtd. in Tong, 1989:95). Bu açıdan bakıldığında, cinsiyet sorunsalı, mantıklı olmaya çalışan, erkek egemenliği ve söylemi ile baskı altına alınmış bir toplumda gücünü psikolojik olarak elinde tutmaya çalışan, bunun için konuşması ve hareketleri ile azami çaba sarf eden Helen aracılığı

ile yansıtılmaktadır: ismi bile “*aristokratik ve pahalı*” terimlerini çağrıştırmaktadır (14).

Helen’in güç ilişkisi içinde olduğu amcası James, Helenle birlikte hayatında birçok değişiklik yaşamaya başlar, ve aynı zamanda da, erkek otoritesi bu zeki ve manipulatif kadın yüzünden etkilenmekte ve zayıflamaktadır. İlginç olan nokta ise, James’in “*bir kadına dirsek boyu kadar yanaşamadığı*” gerçeğidir (5). Şimdi ise Helen “*kendisiyle aynı park bankını paylaşmaktadır*” (13). İşte bu noktadan sonra, güç ilişkileri ve James’deki değişiklikler başlar:

James o öğleden sonar çok mantıksız davranır; bir hayat boyu bağlı kaldığı prensipleri bir kenara iter, aynı bir kız gibi genellemelere varır. Her zaman pahalı ve aristokratik olan her şeye karşı çıkmıştı...Gösterişten nefret ediyordu... Paraya ilgi duyan fakat gösterişten uzak ve basit yaşam süren sade bir adamdı ... Helen’in o gösterişli kıyafetinden hoşlanmaya başladığında, onu inceleyeli daha yarım dakika olmamıştı bile ... ilk defa güzel ve iyi giyimli bir bayanın yanında oturmaktan hoşlanmaya başlamıştır. (14-15)

Helen ise, “*James’ e karşı bir anne şefkati duyar, ondan çok daha akli başında olduğunu ve ona çok şey öğreteceğini düşünür*” (15). En başından beri, Helen, erkek egemen bu toplumda kadın olarak kendini tanımlayabilmekte, bu bağlamda, erkek kültürünün sembolü olan amcasının istek ve emirlerine karşı çıkmaktadır.

Genç ve zeki bir kadın olan Helen’in gücünü ispat edebilmek için ilk yaptığı şey, hedeflerini gerçekleştirebilmek için amcasının evine taşınmak ve yeniliklere tamamiyle kapalı olan amcası için yeni bir yaşam biçimi belirlemektir. Birbirinden farklı oldukları çok nettir: “*Helen farklı biçimde canlı ve içtendir, çok zariftir, çok ateşlidir, tam James’in zıddıdır*” (29).

Özne olmak için hem Helen, hem de James, kendinden ayrı gördüğü bir başkasına gereksinim duymaktadır. Ancak, bu süreçte, başkası, bir tehdit olarak algılandığı için baskı altına alınması gereken bir öge olarak kabul edilerek baskılanır. Cixous bunu kadın-erkek ilişkisi bağlamında kadının ataerkil toplumlarda “*Öteki*” olarak değerlendirildiği görüşüyle açıklar. İşte aslında tüm güç ilişkisinin temeli de bu unsura dayanmaktadır.

Helen, James için bir aynadır ve kendi yansımısını Helen’de görmektedir. Dünyayı bilen bir adam olduğunu zannetmesine rağmen tüm düşünceleri değişmiş, dünyanın farkında olmadığını anlamıştır. Kırıksık eli, James’i ya bir bebek ya da çok yaşlı bir adam gibi gösterir, her iki durumda da Helen’in James’i ve evini kontrol altına aldığı ve ona karşı bir “*Güç*” oluşturduğu görülmektedir. Öğretmen olan Helen’in amcasından en büyük

farklılığı ise değişikliği sevmesidir: “*ben her zaman değişikliği severim*” der (29). Kendisini bu erkek egemen toplumda yetiştirmek ve ifade etmek için çok gayret gösteren Helen, neredeyse her şeyi öğretecek kadar bilir: “*yıllarca dikiş dersleri vermiştir. Ve yemek yapma dersleri. Ve matematik*” (30). James gerçekten etkilenir: “*karşısındaki bu canlı organizmanın harikaları karşısında şaşırmadığımı kendi kendine itiraf etmemesinin bir yararı yoktur*” (30). Helen, irade gücünü, kimliğini göstermek için her yolu deneyecektir, önce amcası James ile aynı banka oturmuştur, şimdi de aynı evde yaşayacaktır. Helen zeki olduğunu bilmekte, ancak, kendisi gibi zeki ve akıllı kadınların erkek egemen bu toplumda kabul edilmesinin o kadar da kolay olmadığını vurgulamaktadır: “*aslında omlet ve bir çırpıda akıldan denklemler yapabilen binlerce iyi ve akıllı kız vardır ... Ama bu gerçekten bilinmez*” (30). İlk hareket James’den gelir. Erkek egemen toplumun bir bireyi olarak Helen’in yeteneklerini test etmek, ve Helen’e kendisini sıradan hissettirmek, kendi erkek egemenliğini sağlamak ve sağlamlaştırmak ister. İlk sınavını matematikten yapar: “*seksen dokuz poundun yüzde dört buçuktan altı aylık faizinin ne ettiğini bana söyleyemezsin, bundan eminim*” der (31). Fakat cevap çabuk gelir, pazarlık bile yapılır: “*bu hesabı yapabileceğime dair sizinle bir şilinine iddiaya girerim. İsterseniz, eğer kafamdan yaparsam, ben kazanırsam, bir şilin alacağım, siz kazanırsanız iki buçuk şilin alacaksınız. Kaybedersem parayı ödeyeceğim*” der Helen (31). James teslim olmuştur bile, çünkü iddiaya girmeyi bile reddeder. Helen bunu çok iyi bilir, James’i yenmeli ve bu savaşı kazanmalıdır: “*James’in teslim olduğunu açıkça görür. Ama ateşkes ilan etmiş miydi. Asla. James’in teslim olduğunu bildiği halde her yönden taarruza geçer*” (31-2). Ekonomik özgürlüğünü kazanmak için, hiç sevmediği halde öğretmenlik yapması, ve neredeyse tüm parasını elbiselere harcaması eleştirilince, amcasını uyara bilecek kadar da kendine güvenir: “*benimle bu tonda konuşmazsanız size minnettar kalacağım ... Ne sizin ne de bir başka erkeğin benimle böyle konuşmasına izin veremem ...*” der (35). Helen, paranın, özerkliğini kazanabilmesi için çok büyük bir avantaj olduğunu bilir ve bu konuda ne kadar hassas olduğunu belirtir: “*Helen emin bir biçimde itiraz eder. Benimle dalga geçmeyin. Para konusunda hiç şaka yapmam. Para çok ciddi bir şeydir*” diye ekler (32). James’in otoritesi sarsılmaya başlar ve bunun kendisi de farkındadır: “*ayrıca, herhangi bir durumda-nasıl bir durum olursa olsun - güzel ve şık giyimli bir bayandan - kim olursa olsun - farklı düşüneceğinin büyük bir evrensel kural olduğunu, dolayısıyla da kendisinin hata yaptığını fark eder*” (36). Helen’in iddiayı kazanması yüzünden Helen’in “*İyi Güç*” kavramı James’in kafasında “*Kötü Güç*” kavramına dönüşmüş, kendisini savaşta yaralanmış hissetmiş, acımasız bir kadının ellerinde mahkum hissetmiştir. Sanki bir kadın olmuştur ve bir kadın gibi

adet görmektedir: “gururu zedelenmiştir. Onuru özgürce kanar ... James o uzun bir süre daha akabilecek olan kanı durdurmak için pek bir teşebbüste bulunmamıştır” (39).

Helen, James’in evinde hiç oturulmayan odayı seçerek seçme özgürlüğünü ve James’e istediği her şeyi yaptıracak zeka ve manipulasyon gücünü göstermiştir. Bu sahnede boyun eğen değil, boyun eğdiren pozisyonundadır. Helen’in her hareketinde ve konuşmasında Penis/Geneksizlik eksikliği üstünlüğünü ters çevirmesi önemlidir, bu aynı zamanda da Cixous’un ikili karşıtlığı ve erkek egemenliğini tersine çeviren kuramıyla da ilintilidir. Bu dakikadan hemen sonra, Helen ve James birbirlerine karşı oyun oynamaya başlarlar. Helen, daha ilk dakikada James’in yemeklerinden memnun olmadığını ve bunun zevkten çok monoton bir görev haline geldiğini anlar, ve O’nu manipule ederek ve hiç iyi yemek pişirebilen hizmetçi olamayacağını belirterek, evde kendisine yer açmaya çalışır. Ancak, James gerçekten Helen’in ne yapmaya çalıştığını anlayamaz. Cixous’a göre kazanan genelde erkektir, zafer pozitif olandadır, yenilgi ise pasif olan kadındadır. Oysa ki, burada tam tersi bir durum söz konusudur. James’in yenileceği, ve Helen’in bir şekilde bu savaşı kazanacağı açıktır. Helen’in güç ilişkisi, yemek yapması ile başlar. James’i besleyerek anne pozisyonunu alır, ve en başından beri anne gibi kontrol ettiği için güç Helen’dedir. Çünkü James, beslenmek için annesine mahkum bir çocuk gibidir. Yemek, Helen’in hesaplarından biridir, çünkü bu sayede James’i tüketici ve beslenen konumuna sokmuştur, kendisi ise hiç şüphesiz üreten ve besleyendir.

Helen’in, hizmetçi Mrs. Butt’un evde olduğunu bilmesine rağmen bilmiyormuş gibi davranıp, hizmetçinin arkasından evin yeterince temiz olmadığını ve yemeklerin kötü olduğunu söylemesi, aynı oyunu bilerek James’in de oynaması ve hizmetçinin duydukları karşısında evi terketmesi bu ikilinin oyunlarından sadece biridir. Helen’in evine gelmesi, James için dönüm noktasıdır. Ancak, Helen’in onu parkta ezmesini hala unutmamıştır. Helen’in yemek yaparken bazı şeyleri bulamayacağını sanmıştır, ancak O “hepsini” bulur (59). Ancak işler hiç de James’in istediği gibi gitmez, sakladığı çay da bulunur.:

Helen’in olağanüstü becerikliliğine (Helen bundan epey gururlanıyordu) rağmen, seksen dokuz poundun yüzde dört buçuktan altı aylık faizini aklından hesap edebilmesine rağmen, yemeği ona koşup yanıldığını ve her istediğini bulamadığını itiraf etmeden hazırlayamayacağını bilir. Helen, James’in karşısında biraz da olsa boynunu bükmeye mecbur kalacaktır. James katı ve inatçı bir adamdır ve Helen’in boynunu bükeceği olasılığı da onu keyiflendirir. (59)

James, evde başka çay olmadığı için Helen'in çay da yapamayacağını düşünür: *"bu acımasız adam, keyifle (kendi türünden, yani insan türünden birinin hem de bir kadının - her an gerçekleşebilecek düşünden utanılması gereken bir zevk alarak) kendine emredildiği üzere ön odaya geçer"* (60). James, Helen üzerinde bir türlü otorite kuramaz ne *"İyi"* ne de *"Kötü Güç"* uygulayabilir. Helen tarafından devamlı kontrol edilmesi, içindeki erkek otoritesini harekete geçirir. Otoritesine boyun eğmeyecek bir kadın vardır karşısında. Hiç hoşlanmadığı piyanosu bile Helen'in gücünü gösterir. Helen, domestik özellikleri olmasına rağmen, pasif, utangaç ve duygusal bir kadın değildir; pasif, utangaç ve duygusal olan James'dir; dolayısıyla roller yine değişmiştir. Romanda otoriteye erkek değil kadın hakimdir. Helen aracılığıyla tüm erkek egemen toplumlara meydan okunmuştur. Helen tüm kadınsılığıyla James'e karşı *"İyi Güç"* sahibidir. James ise kendini otorite sandığı her konuda yenilmeye mahkumdur. Helen'in James'e karşı güç uyguladığı annesine yazdığı mektupta net olarak görülmektedir:

Kilerdeki şişman ve yaşlı hizmetkarı derhal fark ettim. Fakat amca onun evde olmadığını sanıyordu ... aslında bütün yaşlı adamlar gibi aptal ama onu seviyorum ... hemen o anda hizmetkardan kurtulmaya karar verdim. Bunu da becerdim. Zavallı bundan hiç şüphelenmedi. Birkaç güne kadar onun evine taşınacağım ... Küçük evi, tek kelimeyle, çok şirin ve tertemiz. Ama o evde oturmaya hiç niyetim yok. Hillport'ta büyük bir eve taşınacağız ... işte böyle amcasının evini amcası için kullanmaya geldi Helen Rathbone. (72-73)

James'in parasının alındığı sahne, Helen'in James'in her şeyine karıştığını göstermekle birlikte, otoritesinin ne denli zedelendiğinin de göstergesidir. Her ikisi de evin patronu olmaya niyetlidir. Helen, aralarındaki güç ilişkisini şu sözlerle özetler: *"amcam ve ben henüz onun dediğinin mi yoksa benim dediğimin mi olacağına dair bir karara varmış değiliz"* (85). Helen, amcası da dahil olmak üzere herkesi ve herşeyi kontrol etmek ister. James parasını neden kendisine sormadan aldığını sorunca bundan rahatsız olduğunu, para için kimseye boyun eğmeyeceğini söyler: *"ben para istemekten nefret ederim. Bütün kadınlar nefret eder"* der (76). Buna ek olarak Helen, *"şimdi de hiç savunulmayacak bir davranışı savunmak için bir dışının şeytani bir aletine benzeyen bir sesle konuşur"* (76). Bu anlamda, Helen yine gücü eline almıştır. James'in dışının çekileceği fikri, cinsel gücünün ve otoritesinin hadım edilme korkusuna işaret etmektedir: *"ama James Ollerenshaw ağzının kapatılmasını, ya da dışının çelilmesini istemez"* (77). Evin sahibi olmasına rağmen güç ve otorite kesinlikle Helen'dedir.

Helen ve arkadaşı, evdeki kadın eşyaları, James'in hiç de alışkın olmadığı şeylerdir. James, güvenlik sınırının ihlal edildiğini ve otoritesinin

azaldığını her gün biraz daha farketmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Helen güçlü ve aktif erkek değerlerini, James ise duygusal ve zayıf kadın değerlerini temsil ederek, cinsiyet kısıtlamalarının ne kadar dışında olduklarını gösterir. James, kadınları, özellikle de Helen'i anlamaz. Hayatında önem verdiği yegane şeylerden biri olan kahvaltısı Helen tarafından geç getirildiğinde, otoritesinin ve gücünün bir kez daha zedelendiğini hisseder. Ancak Helen, bunu da bilinçli yapar, daha büyük bir ev ve hizmetçi olursa bu sorunun ortadan kalkacağını söyleyerek James'e oyun oynamaya devam eder.

İrade savaşları, Helen'in amcasının kiralarını, yatırımlarını, harcamalarını sorguladığı ve hesapladığı sahnede net olarak ortaya çıkar. Helen, neredeyse bir işadamı gibi iş dünyasına aşina olduğunu gösterir. Helen'in bu yeteneği ve James'e para konularında bile patronluk taslaması, James'i dehşete düşürür. Aldığı parayı da kendi ayakları üzerinde durduğunu söyleyerek geri vermesi, James'in bir kez daha teslim bayrağını çekmesine neden olur.

Hillport'daki Wilbraham Hall'u asla yenilikten ve yeni bir yere taşınmaktan hoşlanmayan amcasına göstermek istemesi, amcasının üzerinde oynadığı diğer oyundur. James'in otoritesi Helen'le dalga geçmek istediğinde Helen'in hazır cevabı karşısında yine zedelenir. Helen'e: *“çok nazik olarak benim için seçtiğin bu ev hakkında ne düşünüyorsun?”* diye sorar. Helen onun gözlerinin içine bakarak *“siz de gördünüz”* der (144). Dalga geçme sırası Helen'dedir ve şu anda oturdukları ev çok küçük olduğu için bu evi almaları gerektiğini ve ayrıca kendisine de para bırakması gerektiğini söyler. İlerleme yolunda bir engel olarak gördüğü amcasına söylemleriyle meydan okur ve onun geleneksel ve tutucu erkek egemen tavrını, türlü taktiklerle ve manipule yeteneğiyle yıkmaya çalışır:

Okuldaki pozisyonumu on sekiz poundluk küçük bir delikte yaşamak için mi bıraktığımı düşünüyorsunuz? Tek başıma Trafalgar caddesinde ne yapabilirim ki? Hiçbir şey. Bir piyano için bile yer yok, parmaklarım her gün biraz daha sertleşiyor. Bu yaşamak mı? Hayır, bu asla yaşamak değil ... Tabii benim gibi bir kızın, sizin gibi bir ihtiyarla yalnız başına ve bir hizmetkarla ve oturma odası olmayan yerde yaşaması büyük bir imtiyaz. Fakat bazı imtiyazlar pahalıya mal oluyor. Gerçek şu ki siz beni düşünmüyorsunuz. (James daha yeni ona yirmi altı pound vermişti!) Benimle ucuz bir bakıcı bulduğunuzu düşünüyorsunuz, ama yanılıyorsunuz. Evet, ben çok iyi bir bakıcıyım- özellikle de büyük bir evde- ama ucuz değilim. (146)

Helen, hedeflerine ulaşmak için her yolu dener ve gücünü ispat edebilmek için amcasına evden ayrılacağını ve Kanada'ya gideceğini söyler.

James çoktan savaşı kaybetmiş gibidir, çünkü artık Helen ve yemekleri olmadan yaşayamayacağını çok iyi bilir. Willbraham Hall'un Helen'in yemeklerine degeceğini bile düşünür. Fakat, bu düşüncelerini kendine saklar: "*Helen, kızım, eğer kalırsan Willbraham Hall'u sana alırım demek yerine, seni kaybetmek istemem. Fakat ne olması gerekiyorsa o olmalı*" der (150). Birbirlerine karşı yeniden oyun oynamaya başlarlar. James, Helen'e para bırakacağını söyler: "*James oltasını yavaş yavaş büyük bir beceriyle yukarıya çektiğine inanır, James kendi kendine, onu yumurta gibi çırpacağı, ezeceği*" der (152). Ancak Helen, kendi kendine "*bütün bunlar o noktaya geldiğinde, inadından vazgeçecek, her şeyi kabullenecek*" der (152). Helen kendisine bırakılacak servetten, James de Helen in yemeklerinden vazgeçmeyi düşünmez, her ikisi de diğerinin zaafından faydalanmak ister: "*Helen kendini adeta bir diplomat ve de Makyavelli'nin soyundan biri olarak görmektedir. Eğer lezzetli bir yemekle onu dize getiremezsem çok acayip, bu kötü olur- ona beni kaybederse neyi kaybedeceğini göstermeliyim diye düşünür*" (156).

Helen ve James'in birbirlerine oyun oynadıkları diğer bir sahne ise, James'in, Helen'in bavullarının etiketlerini, Kanada'ya gitmesine engel olmak için, bir taşıyıcıya Crewe etiketi ile değiştirttiği andır. Ancak, Helen'in itirafı oyunu kimin kazandığını açıkça gösterir:

Onlara Crewe etiketi yapıştırdım. Sizi terk edeceğimi düşünmekle aptallık ettiniz. Fakat sizi pes ettirmek için her çareye baş vurmam gerekiyordu. Denenmemiş hiçbir şey kalmamalıydı. Yenilmemem gerekiyordu. Yenilmememi garanti etmeliydim. Siz de yazı mı tura mı yapacak kadar safsınız ve kaybettiniz, kaybettiniz! Yaşasın! ... (174)

Sonunda Helen tüm isteklerine kavuşmuştur: artık Wilbraham Hall'un hanımıdır, piyanosu ve hizmetçisi vardır. James'in eşyalarının yerine bile müdahale ettiği evin de sahibidir. James'in eski eşyalarını dekorasyona uymadığı gerekçesiyle atar, bu nedenle, James sanki bir bebek gibi tüm geçmişinden arındırılmış, geleceğini oluşturmaya çalışan zayıf bir karakter olup çıkmıştır.

Helen'in ağladığı sahnede ise, James, O'nu artık avladığını zanneder. Hayatında ilk defa gücün kendisine geçtiğini düşünür ve mutlu olur. Ancak durum hiç de öyle değildir. Helen'den emirler almaya devam eder, çünkü başka şansı yoktur: "*Helen üzerinde otorite kurmak, öfkeyle kendisiyle böyle konuşulmasına müsaade etmeyeceğini söylemek ve eğer böyle davranmaya devam ederse ön kapının emrine amade olduğunu belirtmek çok kolay olmalıydı. Helen'in James'e böyle hükmetmeye hakkı yoktur. Fakat buna rağmen James oturup kuzu kuzu payını yer*" (199).

Esas karakterlerden biri olmamasına rağmen, Helen'in kendi gücünü ispat etmeye çalıştığı karakterlerden biri de Emanuel'dir. Şarkı söylerken çatallaşan sesi için kadın piyanisti suçladığında Helen atılır, ve asıl suçun kendisinde ve kendi kötü sesinde olduğunu söyler, ve toplum önünde Emanuel'i rezil eder, küçük düşürür ve bir şekilde kariyerine son noktayı koymasına neden olur. Bu olayda da ikili karşıtlığın yine kadın lehine çalıştığı görülür. Zaten aktiflik, zeka, mantık ve başarı gibi niteliklere sahip olmayan Emanuel de Helen'in gücünden ve otoritesinden nasibini almıştır.

Helen, Emanuel'i sevdiğini söyleyerek James'e bir oyun daha oynar, ama, aslında Andrew Dean için Bursley'e geldiğini, her şeyi aşkı için yaptığını söylediği sahnede ise James neredeyse şaşkınlıktan konuşamaz. Bu bağlamda, *"bu akşam saat dokuzda seni gölün kenarında bekliyorum. Gelmezsen kavga çıkar.-A.D."* yazılı Helen'in aldığı not, olayların akışını bir anda değiştirmiştir (241). Helen buluşma yerine gider ve eski sevgilisi Andrew Dean'i kendisine yaklaştırmayarak kadınsı gücünü gösterir; ancak, gücünü gösterme sırası şimdi Andrew'dedir, Helen'i kendisine doğru hızla çeker ve öper. Bu durumda, Helen'in karşı koyacak gücü yoktur. Romanın sonunda ise, Helen artık evli bir kadındır, ve eskisinden daha mütevazı bir evde hayat sürmektedir: *"Helen ve Andrew Dean, Park caddesinde, güzel bir altın melek manzarasına sahip yarı müstakil bir villa ile yetindiler. Kadınlar çok kaprisli yaratıklar! Helen sadece tek bir hizmetkarının olmasından çok memnun. Fakat her zamankinden daha sık giyiniyor"* (253).

Sonuç olarak, *Becerikli Helen*, kadın erkek ilişkilerini gerçekçi bir anlayışla sunmakta, cinsler arasında her zaman bir uyumsuzluk olduğunu ve her zaman olacağını göstermektedir. Romanda, para ve güç ilişkileri ve en sonunda ortaya çıkan aşk teması bireyin kişiliğini ve çevresini değiştiren ana faktörlerdir. Her birey bir diğerine karşı üstünlük kurmak istemekte, genelde bu da, kadının erkeğe karşı kurmak istediği güç olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak bu güç, Cixous'un *"Kötü Güç"* kavramı ile değil, *"İyi Güç"* kavramı ile ortaya konulmuştur. Romanda güç ilişkileri yıkıcı, zarar verici, olumsuz anlamda baskılayıcı olmaktan ziyade, yaratıcı, kışkırtıcı ve neşeli irade savaşları şeklindedir. Romanın başından beri güç kadındadır, ama bu güç sadece domestik bir çerçevede kadının yanındadır; romanın sonunda da güç ilişkisi artık değişmiştir. Asi, güçlü, zeki ve kendine güvenen bir kadın olan Helen, romanın sonunda sevdiği adamla evlenmiş, her şeyi aşkı için yaptığını kanıtlamıştır. Helen, bir yandan ataerkil otoriteye ve baskıya meydan okumuş, ancak geleneksel toplum düzeninin rollerinden birini kabul ederek evlenmiş; bir yandan da bu evliliği sevdiği ve seçtiği adamla yaparak, sosyal değil ama kişisel bir kontrat imzalamayı başararak, kendini bir özne olarak oluşturabilmiştir. Bu bağlamda, Cixous'un tersine dönen ikili karşıtlık kavramı da tekrar eski haline dönmüş gibidir.

KAYNAKÇA

- ALLEN, Walter. (1948). *Arnold Bennett*. London: Home & Van Thal Ltd.
- BENNETT, Arnold. (1913). *The Human Machine*. Harmondsworth: Penguin.
- BENNETT, Arnold. (2000). *Becerikli Helen*. (Çev. Sema Ege). Ankara: Filiz Matbaacılık.
- BENNETT, Arnold. (1920). *Our Women*. New York: G. H. Doran.
- BENNETT, Arnold. (2005). *Journalism for Women*. N.p.: n.p.
- CIXOUS, Hélène. (1989). "Laugh of the Medusa" *The Critical Tradition*. (Ed. David H. Richter). New York: St. Martin's Press. 1090-1102.
- GUERIN, Wilfred L. (1992). *A Handbook of Critical Approaches to Literature* 3rd ed. Oxford: Oxford University Press.
- LEITCH, Vincent B. (2001). (Gen. Ed.). *The Norton Anthology of Theory and Criticism*, Vol. II. New York: W.W.Norton & Company.
- LODGE, David. (1995). (Ed). "Hélène Cixous: Sorties." *Modern Criticism and Theory: A Reader*. London and New York: Longman. 286-293.
- MOI, Toril. (1990). *Feminist Theory and Simone de Beauvoir*. U.S.A: Basil Blackwell.
- SQUILLACE, Robert. (1977). *Modernist Modernity and Arnold Bennett*. Lewisburg: Bucknell University Press London: Associated University Press.
- SQUIRES, Michael., Keith Cushman. (1990). (Ed.). *The Challenge of D.H.Lawrence*. The University of Wisconsin Press.
- SWINNERTON, Frank. (1961). *Arnold Bennett*. (Ed. Dobree Bonamy). London: Longman.
- TONG, Rosemaria. (1989). *Feminist Thought: A Comprehensive Introduction*. Boulder, Colorado.
- YOUNG, Kenneth. (1975). *Arnold Bennett*